

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו
בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים

ת.מ. _____

המבקש : ז'וז'ו אבוטבול ת.ז. 064619232 (התובע)
מרח' רחל אמנו 10 אשדוד
ע"י ב"כ עוה"ד עמית, פולק, מטלון ושות'
מרחוב יצחק שדה 17, תל-אביב 67775
טל': 5689000 - 03 פקס: 5689001 - 03
ו/או ע"י ב"כ ממשרד ז'ו שרון ושות' עורכי דין
מרח' ז'בוטינסקי 7 רמת גן 52520 (מגדל משה אביב)
טל': 03-6527724 ; פקס: 03-6527725

– נגד –

המשיבה : מדינת ישראל- משרד המשפטים
(הנתבעת)
ע"י פרקליטות מחוז ת"א (אזרחי)
מרחוב הנרייטה סולד 1, תל-אביב
טל': 6970027 - 03 ; פקס': 6970291 - 03

בקשה לאישור תובענה כתובענה ייצוגית

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להכיר בתובענה שבכותרת כייצוגית, בהתאם להוראות חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו- 2006 (להלן: "החוק החדש" או "חוק תובענות ייצוגיות").

כל ההדגשות בציטוטים שיובאו להלן אינן במקור, אלא אם נאמר במפורש אחרת.

א. בקליפת אגוז

1. תובענה זו עוסקת בגביית אגרה שלא כדין על ידי הנהלת בתי המשפט (בית המשפט המחוזי בבאר שבע) שנגבתה מהמבקש עת ביקש להגיש ערעור מס הכנסה שכלל מספר שומות (שנות מס).
2. תקנה 2 לתקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז-2007 שכותרתה "חובת תשלום אגרה" קובעת חובת תשלום אגרה בגין פעולות מסוימות המבוצעות על ידי בית המשפט, כולל פתיחת הליך.
3. סעיף 2(א) לתקנות קובע כי "המביא הליך לבית משפט ישלם עם הבאתו לראשונה, את האגרה הקבועה בתוספת, והוא כשאינן הוראה אחרת בכל דין."
4. סעיף 17 לתוספת, כנוסחו במועד הגשת הערעור הראשון, קובע כי בעד "ערר או ערעור אחר" (קרי, ערעור שלא על פס"ד של בית משפט שלום) תשולם אגרה בסך של 805 ₪ (סכום האגרה בתקופה בה הוגש הערעור השני עמד על 829 ₪).
5. סעיף 2(ב) לתקנות קובע כי במקרה שההליך הנפתח כולל כמה סעדים תשלום אגרה אחת בלבד בגין ההליך, בהתאם לסכום הגבוה ביותר. בלשון הסעיף: "כלל הליך כמה סעדים, תשלום אגרה לפי פרט אחד בלבד מבין הפרטים המפורטים בתוספת לגבי אותו הליך, לפי הסכום הגבוה".
6. בניגוד להוראה זו, בעת פתיחת הליך הערעור נדרש המבקש לשלם, כתנאי לפתיחת ההליך, אגרה בגין כל שנת מס עליה הוא מערער. קרי, במקום לשלם סכום אחיד של 805 ₪ (סכום האגרה הנקוב בגין כל ערעור) המבקש נדרש לשלם סכום זה בגין כל שומת מס המופיעה בהודעת הערעור, למרות שמדובר בערעור אחד. למעשה כל שומה הנוספת להודעת הערעור גוררת גבייה עודפת של 805 ₪.
7. "גבייה כפולה" זו של אגרות בעת פתיחת ערעורי מס, מנוגדת לדין; היא מביאה להתעשרות המשיבה שלא כדין; היא הסבה נזקי ממון לתובע ומסבה נזקי ממון לכלל ציבור הנישומים שפתח הליך ערעור מס הכנסה בבית המשפט, אשר התייחס ליותר משומה אחת.
8. לפיכך אפוא מוגשת תובענה זו.

ב. הרחבת שערי הכניסה להיכל התובענות הייצוגיות

9. ביום 12.3.2006 נכנס לתוקף חוק תובענות ייצוגיות, אשר חל על תובענה זו (להלן: "החוק החדש"). זאת הן מכוח סעיף 45 לחוק כאמור לעיל, הקובע את תחולתו לאלתר (לרבות על תובענה ייצוגית ובקשה לאישור תובענה ייצוגית התלויות ועומדות ביום כניסתו לתוקף), והן מכוח סעיף 29 לחוק אשר קובע, כי "חוק זה יחול על המדינה".
10. החוק החדש נפתח עם הגדרת מטרתו בסעיף 1 לחוק. בחירת הניסוח של סעיף המטרה, כפי שמובא להלן, מדברת בעד עצמה, ומעידה על הכרת המחוקק בחשיבותה של התובענה הייצוגית, הן מבחינתו של היחיד אשר ככזה מתקשה לעיתים לקבל את יומו בבית המשפט, והן מבחינת הציבור כולו, שכן אלמנט ההרתעה הנלווה לתובענה הייצוגית, יביא לאכיפת דין יעילה יותר:

"1. מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות, ובכך לקדם בפרט את אלה:

- (1) מימוש זכות הגישה לבית המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסיה המתקשים לפנות לבית המשפט כיחידים;
- (2) אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו;
- (3) מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין;
- (4) ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות."

11. מסעיף המטרה ניתן גם ללמוד על כוונתו הברורה של המחוקק להרחיב את השימוש בכלי המשפטי של תובענה ייצוגית. ניתן למצוא ביטוי לכוונה זו גם בתוספת השניה לחוק, אשר מרחיבה את העילות בגינן ניתן להגיש תובענה ייצוגית, ומבטלת הלכה למעשה את העילות המצומצמות יותר, אשר היו קיימות עובר לחקיקת החוק, בחיקוקים ספציפיים.
12. בד בבד עם הגשת תובענה זו, מגיש המבקש לבית המשפט הנכבד בקשה לאשרה כתובענה ייצוגית. כפי שמפורט בבקשה הנ"ל, התובענה דנן מוגשת מכוח חוק תובענות ייצוגיות, בהתאם לקבוע בסעיף 11 לתוספת השניה לחוק זה:

"11. תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס,

אגרה או תשלום חובה אחר."

ג. רקע עובדתי

13. המבקש הינו אזרח ישראל ותושב בה.
14. המשיבה הינה מדינת ישראל - באמצעות משרד המשפטים
15. ביום 11.10.09 הגיש המבקש ערעור מס הכנסה 537/09 ז'וז'ו אבוטבול נ' פקיד שומה אשקלון, בבית המשפט המחוזי בבאר שבע. (להלן: "הערעור הראשון")
  - העתק העמוד הראשון הודעת הערעור מצ"ב כנספח א' לתצהיר המבקש התומך בבקשה זו ומהווה חלק בלתי נפרד הימנו.
16. הודעת הערעור הוגשה עבור שתי שנות מס 2002 ו-2003.
17. בגין פתיחת הליך הערעור, נדרש המבקש לשלם אגרת פתיחת הליך כפולה בסך כולל של 1,610 ₪ (קרי, 805 ₪ בגין כל שנת מס עליה מערערים) האגרה הכפולה נדרשה בטענה כי הערעור מוגש בגין שתי שנות מס.
18. המבקש שילם את האגרה הכפולה שנדרשה ממנו.
  - צילום השיקים לתשלום והודעת הזיכוי, מצ"ב כנספח ב' לתצהיר המבקש התומך בבקשה זו ומהווה חלק בלתי נפרד הימנו.
19. ביום 28.10.2009 שלח בא כח המבקש עו"ד זיו שרון מכתב הממוען לכב' השופט משה גל, מנהל בתי המשפט ולעו"ד לאה רקובר המשמשת כיועצת המשפטית של הנהלת בתי המשפט בדרישה לבדיקת סוגיית האגרה.
20. ביום 20.12.2009 שלח בא כח המבקש תזכורת בעניין לנמענים הנ"ל.
21. ביום 24.12.2009 שלחה עו"ד ליאת יוסים מהלשכה המשפטית של הנהלת בתי המשפט מכתב תגובה לבא כח המבקש עו"ד זיו שרון.
  - העתק המכתב להנהלת בתי המשפט מיום 28.10.2009, התזכורת מיום 20.12.2009 ומכתב התגובה של הנהלת בתי המשפט מסומנים מצ"ב לכתב התביעה ומסומנים בזאת כנספח ה', כנספח ו' ו-כנספח ז' לבקשה זו בהתאמה, ומהווים חלק בלתי נפרד הימנה.
22. ביום 9.5.2010 הגיש התובע ערעור מס הכנסה_נוסף בתיק_ע"מ 12470-05-10 אביטבול נ' מדינת ישראל, (להלן: "הערעור השני").

• העתק הודעת הערעור השני מצ"ב כנספח ג' לתצהיר המבקש התומך בבקשה זו ומהווה חלק בלתי נפרד הימנו.

23. הודעת הערעור הוגשה עבור שנות המס 2004-2005.

24. גם במקרה זה, בגין פתיחת הליך הערעור השני, נדרש התובע לשלם אגרת פתיחת הליך כפולה בסך כולל של 1,658 ₪ (קרי, 829 ₪ בגין כל שנת מס עליה מערערים) האגרה הכפולה נדרשה בטענה כי הערעור מוגש בגין שתי שנות מס.

25. התובע שילם את האגרה הכפולה שנדרשה ממנו.

• העתק אישור התשלום ואישור פתיחת תיק, מצ"ב כנספח ד' לתצהיר המבקש התומך בבקשה זו, ומהווה חלק בלתי נפרד הימנו.

26. יצויין כי ערעור זה הוגש לבית המשפט המחוזי בבאר שבע לאחר שזה כבר עבר לעבוד על מערכת נט המשפט.

ד. המסגרת הנורמטיבית

ערעורים בענייני מס הכנסה מכח תקנות הערעורים - כללי

27. סעיפים 150-158 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א – 1961 (להלן: "פקודת מס הכנסה" או "הפקודה") מגדירים את הכללים החלים בעת השגה וערעור על שומת מס.

28. בהתאם להוראות סעיף 150 לפקודה רשאי נישום להשיג על השומה שהוצאה לו. במידה שלאחר הדיון בהשגתו הוצאה לנישום שומה בצו ללא הסכם, בהתאם להוראות סעיף 152(ב) לפקודה, רשאי הוא בהתאם לסעיף 153 לפקודה לערער על השומה שהוצאה לו בפני בית המשפט המחוזי. להלן נוסח סעיף 153 לפקודה:

"(א) מי שרואה עצמו מקופח על ידי החלטת פקיד השומה על פי

סעיף 152(ב), רשאי לערער לפני בית המשפט המחוזי, שבאזור שיפוטו פעל פקיד השומה.

(ב) הערעור יוגש ויהא נדון בהתאם להוראות הפקודה ובהתאם לתקנות סדרי הדין שהותקנו לפיה ופקיד השומה יהיה המשיב בערעור."

29. סעיף 158 לפקודת מס הכנסה הסמיך את שר המשפטים "להתקין תקנות סדרי דין בכל דבר הנוגע להגשת ערעורים לפי הסעיפים 153-157 והדיון בהם, לרבות תשלום אגרת משפט, מתן ערבות, הפקדה בידי בית המשפט והגשת הוכחות". מכח סעיף 158 האמור הותקנו תקנות בית משפט (ערעורים בענייני מס הכנסה), תשל"ט-1978 (להלן: "תקנות הערעורים").

30. תקנה 3 לתקנות הערעורים, הדנה באגרות בית המשפט המשולמות בשל ערעור מס הכנסה, מפנה, לצורך חישוב האגרות, לתקנות בית המשפט (אגרות) תשמ"ח - 1987¹ (להלן: "תקנות האגרות 1987"). להלן לשון התקנה:

"על ערעור לפי תקנות אלה ישולמו האגרות הקבועות לכך בתקנות בית משפט (אגרות), תשמ"ח-1987 (להלן - תקנות האגרות)".

31. תקנה 4 לתקנות הערעורים שכותרתה "פרטי הערעור וצירופיו" מגדירה את התוכן הנדרש בהודעת הערעור; באופן ספציפי, תקנות 4(א)-4(ב) מפרטות אילו פרטים טכניים נדרשים להיות מפורטים על גבי כתב הערעור ותקנה 4(ג) מציינת כי הודעת הערעור יכולה להתייחס ליותר משומה אחת לאותו מערער. להלן נוסח תקנה 4(ג):

"הודעת ערעור יכול שתתייחס ליותר משומה אחת לאותו מערער, אולם - כאמור בתקנות האגרות - יראו כל אחת מהשומות שהערעור מתייחס אליהן כאילו הוגש עליה ערעור בנפרד; פרטים לפי תקנת משנה (א) שאינם זהים לכל השומות, יפורטו לגבי כל שומה לחוד."

32. קרי, תקנה 4(ג) לתקנות הערעורים קובעת כי נישום רשאי לערער במסגרת הודעת ערעור אחת, על מספר שומות, ובכלל זה שומות המתייחסות לשנות מס שונות. אין הנישום נדרש לפתוח הליך ערעור בגין כל שומה ושומה. כל שעליו לעשות, הוא לפרט במסגרת הודעת הערעור את הפרטים המיוחדים לכל שומה ושומה.

¹ תקנות אלה הוחלפו בתקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז - 2007, ועל כן ההפניה כיום בתקנה 3 לתקנות הערעורים הינה לתקנות בתי המשפט (אגרות) תשס"ז - 2007, וראו דיון בסעיפים 73-74 להלן בעניין תחולת סעיף 25 לחוק הפרשנות, שלאורו יש לראות בהפניה בתקנה 3 כמפנה לתקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז - 2007.

33. נדמה, כי בהוראת תקנה 4(ג) מבקש מחוקק המשנה לייעל את סדרי הדין ולהקל על הנישום בהגשת ערעורי מס הכנסה. המחוקק הכיר בכך כי נישום עשוי לערער על מספר שומות בבת אחת בייחוד אם הן מעלות שאלות משותפות, כמו למשל הגשת ערעור המתייחס למספר שנות מס אשר בכל אחת מהן מתעוררות שאלות משפטיות זהות או דומות. לפיכך קבע כי ניתן להגיש ערעור אחד בגינם, בתנאי שיפורטו ההבדלים הייחודיים לכל שומה. בכך נחסך זמן שיפוטי יקר לדיון בכל שומה במסגרת הליך נפרד, וכן נחסך מהמערער הצורך לנהל כמה הליכים במקביל בבית המשפט.

תקנות בתי המשפט המתייחסות לאגרות

34. כפי שהוצג לעיל, בכל הנוגע לחישוב האגרות לתשלום בעת פתיחת הליך ערעור מס הכנסה, מפנה תקנה 3 לתקנות הערעורים, אל תקנות האגרות 1987. אלא שבינתיים, הוחלפו תקנות האגרות 1987 בתקנות חדשות, הן תקנות בתי המשפט (אגרות) תשס"ז – 2007 (להלן: "תקנות האגרות 2007"), אך נוסח תקנה 3 לתקנות הערעורים טרם שונה.

35. תקנות האגרות 2007, אשר נכנסו לתוקף ב-18.4.2007, ביטלו את תקנות האגרות 1987 והן באות במקומן. לפיכך, תקנות האגרות 2007 הן התקנות הרלוונטיות כיום בכל הקשור לתשלום אגרות בהליכים משפטיים, לרבות בערעורי מס הכנסה שתביעה זו עוסקת בהם. יש לקרוא אם כן את ההפניה בתקנה 3 לתקנות הערעורים, כמפנה לתקנות האגרות 2007 (בהתאם לסעיף 25 לחוק הפרשנות התשמ"א 1981, וכפי שיורחב בסעיפים 69-70 להלן).

36. תקנה 2 לתקנות האגרות 2007, מסדירה את חובת תשלום האגרה לבית המשפט. לענייננו חשובות ההוראות הקבועות בתקנות 2(א) ו-2(ב), המורות כך:

2. (א) המביא הליך לבית משפט ישלם עם הבאתו

לראשונה, את האגרה הקבועה בתוספת, והוא כשאין

הוראה אחרת בכל דין.

(ב) כלל הליך כמה סעדים, תשלום אגרה לפי פרט אחד

בלבד מבין הפרטים המפורטים בתוספת לגבי אותו

הליך, לפי הסכום הגבוה.

"[...]"

37. תקנה 2(א) הנ"ל קובעת את החובה העקרונית לשלם אגרה בעת פתיחת הליך ערעור בבית המשפט המחוזי. גובה האגרה שיש לשלם נקבע בתוספת לתקנות האגרות 2007.

38. סעיף 17 לתוספת קובע את סכום האגרה בעת פתיחת הליך "ערעור אחר" או ערר בבית המשפט המחוזי (שאיננו ערעור על החלטת ראש הוצל"פ ואיננו ערעור על החלטת בית משפט שלום). סכום זה, בהתאם לנוסח הסעיף בתקופה הרלבנטית לערעור הראשון, הינו בסך 805 ₪, ו-829 ₪ בתקופה הרלבנטית לערעור השני
39. תקנה 2(ב) לתקנות האגרות 2007, שצוטטה אף היא לעיל, קובעת כי במקרה שהליך כולל כמה סעדים, תשולם אגרה אחת בלבד בגובה האגרה הגבוהה ביותר מבין האגרות הנדרשות בגין כל אחד מהסעדים המבוקשים.
40. תקנות האגרות 2007, אשר החליפו כאמור את תקנות האגרות 1987, ובפרט תקנה 2(ב) לתקנות האגרות 2007, הביאו עמן חידוש משמעותי לעניין האגרות המשולמות בגין הליכים המתנהלים בבית המשפט, ובכללן הליכי ערעור בענייני מס הכנסה.
41. החידוש טמון בכך שבניגוד למצב בעבר, ניתן כיום להגיש הליך הכולל מספר סעדים ולשלם אגרה בגין סעד אחד בלבד מבין הסעדים המבוקשים, לפי הסכום הגבוה. ההיגיון שבבסיס חידוש זה הוא, כי גם אם בהליך נדרשים כמה סעדים, הרי הבירור המשפטי הנדרש, שבגינו משולמת אגרה, נעשה פעם אחת בלבד. תשומות "הזמן השיפוטי" הנדרש בהליך אינן גדלות אך ורק בשל העובדה כי מבוקשים כמה סעדים. כך, למשל, העובדה כי במסגרת התביעה נדרש גם סעד כספי וגם סעד לסילוק יד, איננה יוצרת דיון משפטי כפול. הדיון המשפטי האחד שיערך בהליך יספיק כדי לגזור את גורלם של שני הסעדים המבוקשים.
42. בענייננו, כפי שיורחב להלן, חידוש עקרוני זה הביא לכך שכיום ניתן לפתוח הליך ערעור אחד בבית המשפט אשר מתייחס למספר שומות מס, וזאת תוך תשלום אגרת פתיחת הליך אחת בלבד; כאילו הוגש הערעור על שומת מס אחת בלבד.
43. מסקנה זו המובאת לעיל בעניין תשלום אגרה בודדת בעת פתיחת הליך ערעור על כמה שומות מס, הנה פרי פרשנות תכליתית ראויה של תקנות הערעורים ושל תקנות האגרות (הנסמכת בין היתר על ההיסטוריה החקיקתית של התקנות הללו). נוכח חשיבותה של ההיסטוריה החקיקתית המתייחסת לתקנות הנדונות כאן, נציגה להלן בקצרה בכל הקשור להוראות הנוגעות לענייננו.

תקנות האגרות – היסטוריה חקיקתית

44. תקנות האגרות 2007 הינן תוצר של גלגולי חקיקה רבים שנערכו ברבות השנים. בשנים שלאחר קום המדינה נוסחו תקנות האגרות מחדש שבע פעמים, כאשר כל סט של תקנות מחליף את זה שקדם לו באופן הבא:

תקנות האגרות 1953² הוחלפו על ידי תקנות האגרות 1953(מס' 2)³; אלה הוחלפו על ידי תקנות האגרות 1957⁴; אלה הוחלפו על ידי תקנות האגרות 1967⁵; אלה הוחלפו על ידי תקנות האגרות 1976⁶; אלה הוחלפו על ידי תקנות האגרות 1987⁷; ואלה הוחלפו על ידי תקנות האגרות 2007⁸.

תקנות האגרות 1953

45. בתקנות האגרות 1953 הופיעה החובה העקרונית לשלם אגרה בגין הליך המוגש לבית המשפט. חובה זו נותרה בעינה לכל אורך שרשרת התיקונים בתקנות, והיא מוצאת כיום את ביטויה בתקנות האגרות 2007 בתקנה 2(א) הקובעת:

"המביא הליך לבית משפט ישלם עם הבאתו לראשונה, את האגרה הקבועה בתוספת, והוא כשאינן הוראה אחרת בכל דין"

ובתקנה 2(ג) לתקנות האגרות 2007 המורה כי:

"לא ייזקק בית משפט לכל הליך, אלא אם כן שולמה האגרה החלה או שמביא ההליך פטור מתשלום האגרה"

² תקנות בית המשפט (אגרות), תשי"ג - 1953 (להלן: "תקנות האגרות 1953")

³ תקנות בית המשפט (אגרות) (מס' 2), תשי"ג - 1953 (להלן: "תקנות האגרות 1953 (מס' 2)")

⁴ תקנות בית המשפט (אגרות), תשי"ז - 1957 (להלן: "תקנות האגרות 1957")

⁵ תקנות בית המשפט (אגרות), תשכ"ח - 1967 (להלן: "תקנות האגרות 1967")

⁶ תקנות בית המשפט (אגרות), תשל"ו - 1976 (להלן: "תקנות האגרות 1976")

⁷ תקנות בית המשפט (אגרות), תשמ"ח - 1987 (להלן: "תקנות האגרות 1987")

⁸ תקנות בית המשפט (אגרות), תשס"ז - 2007 (להלן: "תקנות האגרות 2007")

46. באשר לתביעה הכוללת כמה סעדים⁹ קבעה בעבר תקנה 8 לתקנות האגרות 1953, שכותרתה "צירוף תביעות בתובענה אחת" כי ניתן להגיש תובענה אחת הכוללת מספר תביעות, אולם במקרה זה יידרש המגיש, לשלם אגרה בגין כל תביעה ותביעה, כאילו הוגשה לחוד. נוסח תקנה זו נשאר זהה גם בתקנות האגרות 1953 (מס' 2) ובתקנות האגרות 1957. להלן נוסח תקנה 8 לתקנות האגרות 1953:

"היתה התובענה כוללת כמה תביעות, תשולם אגרה על כל תביעה ותביעה לחוד; אך לא תוטל אגרה נוספת בעד עילת תביעה נוספת."

תקנות האגרות 1967

47. בתקנות האגרות 1967 שונה במקצת נוסח התקנה הנ"ל ונקבע בתקנה 10, שכותרתה "צרוף, בקשות לסעדים אחדים בהליך אחד", כך:

"10.

(א) היה ההליך כולל בקשה לסעדים אחדים תשולם אגרה על כל סעד שנתבקש לחוד, אך לא תוטל אגרה נוספת בעד בקשת סעד חלוף או בעד עילת תביעה נוספת לקבלת הסעד המבוקש.

(ב) נתבקשו שני סעדים לחלופין תשולם האגרה הגבוהה יותר שהיתה משתלמת בעד אחד מהם אילו נתבקש לחוד.

(ג) נתבקשו בהליך אחד שני סעדים או יותר שניתן לבטא את שווי נושאם בכסף יהיה שווי נושא ההליך כשווי כל הנושאים יחדיו והאגרה תשולם לפי זה.

(ד) [...]

48. הנה כי כן, תקנה 10 הבחינה בין הליך יחיד שבו מבוקשים כמה סעדים מקבילים, ובין הליך שבו מבוקשים כמה סעדים חלופיים. ביחס לסעדים חלופיים, קבעה תקנה 10(ב) כי תשולם אגרה בודדת בגובה האגרה הגבוהה ביותר שהיתה משתלמת בגין אחד מהסעדים אילו נתבקש לחוד. באשר לסעדים מקבילים נקבע כי תשולם אגרה בגין כל סעד וסעד שמבוקש.

⁹ המונח שבו משתמשות תקנות האגרות 1953, תקנות האגרות 1953 (מס' 2) ותקנות האגרות 1957 הוא "תביעות".

49. אם מדובר בכמה סעדים כספיים (או שניתן לבטא שוויים בכסף) קבעה התקנה כי יש לצרף את כל הסכומים הכספיים המבוקשים לסכום כולל אחד (שיהיה מעתה סכום התובענה) ולשלם אגרה לפי סכום זה, בהתאם למדרגות סכומי הסעדים שבתוספת לתקנות.
50. בהערת אגב נציין, כי מעבר לשינוי מהותי זה שנערך בהוראת התקנה העוסקת ב"צירוף סעדים", נוספה בתקנות האגרות 1967 לראשונה, בחלק ד(ד) לתוספת הראשונה, התייחסות מפורשת לסכום האגרה שיש לשלם בגין ערעורי מס הכנסה¹⁰.

תקנות האגרות 1976

51. תקנות האגרות 1967 עמדו בתוקף עד לשנת 1976, עת בוטלו והוחלפו בתקנות האגרות 1976.
52. בתקנות האגרות 1976 שונה נוסח הוראת תקנה 10, אגב ספרורה מחדש כתקנה 11, וזה היה נוסחה:

"11.

(א) היה ההליך כולל בקשה לסעדים אחדים תשולם אגרה על כל סעד שנתבקש לחוד, אך לא תוטל אגרה נוספת בעד בקשת סעד חלוף או בעד עילת תביעה נוספת לקבלת הסעד המבוקש.

(ב) נתבקשו בהליך אחד, שאיננו ערעור מס הכנסה, שני סעדים או יותר שניתן לבטא שוויים בכסף יהיה שווי הסעד המבוקש כשווי כל הסעדים יחדיו והאגרה תשולם לפי זה.

(ג) [...]

(ד) נתבקשו שני סעדים לחילופין, תשולם האגרה הגבוהה יותר שהיתה משתלמת בעד אחד מהם אילו נתבקש לחוד"

¹⁰ תוספת זו קבעה כי ב"ערעורי מס הכנסה, מס עזבון, מס שבת, מס שבח מקרקעין, מס רכוש וקרן פיצויים" תשולם אגרה "כבערעור לפי פסקה (א) אך לא יותר מ-250 לירות ולא פחות מ-50 לירות" ("ערעור לפי פסקה (א)") הוא ערעור על פסק דין של בית משפט השלום).

53. נוסח תקנה 11(א) בתקנות האגרות 1976 נותר דומה מאד לנוסח תקנה 10(א) בתקנות האגרות 1967. אולם מעבר לשינויי ניסוח קלים ושינויים בסדר ההוראות, קיים הבדל מרכזי אחד, חשוב מאד לענייננו. ההבדל מצוי בתקנה 11(ב) הדנה באגרה שיש לשלם בגין הליך ובו מספר סעדים כספיים (שניתן לבטא שוויים בכסף). תקנות האגרות 1976 הוסיפו את המילים "שאיננו ערעור מס הכנסה", באופן שההוראה המורה לצרף את הסעדים הכספיים לסעד כולל אחד ולקבוע את האגרה לפי השווי הכולל, איננה חלה על ערעורי מס הכנסה. ערעורים אלה הוצאו באופן מפורש מתחולת ההוראה.

54. במקביל תוקנה התוספת לתקנות האגרות 1976 המתייחסת לערעורי מס הכנסה, ונוספו שם המילים "לגבי כל שנת מס בנפרד", באופן שסעיף (6) לחלק ד' בתוספת הראשונה קבע בנוסחו המתוקן כדלקמן:

"ערעור מס עזבון, מס בולים, מס שבח מקרקעין, מס רכוש וקרוני פיצויים וכן ערעור מס הכנסה – לגבי כל שנת מס בנפרד
--- מחצית האגרה שהיתה משתלמת אילו היה הערעור
תובענה, אך לא יותר מ-500 לירות ולא פחות מ-100 לירות."

55. קרי, התוספת מורה – כהשלמה לתקנה 11(ב), המוציאה את ערעורי מס הכנסה מתחולת ההוראה המצרפת את הסעדים הכספיים לכדי סעד כולל אחד – כי בערעורי מס הכנסה תשולם אגרה כקבוע בתוספת, לגבי כל שנת מס בנפרד.

56. תיקונים אלה בנוסח תקנות האגרות 1976 (לרבות התיקון בתוספת לתקנות אלה) מביעים את רצון מחוקק המשנה, כי בערעור מס הכנסה הכולל מספר סעדים (כלומר מספר שומות מס, כפי שמתבאר מקריאת התוספת), תשולם אגרה לגבי כל שנת מס בנפרד. זאת, ולא בהתאם לשווי המצרפי של כלל הסעדים (השומות), וגם לא לפי הסעד הגבוה. למעשה, מוחלת לגבי ערעורי מס הכנסה הוראת תקנה 11(א) העוסקת בסעדים נפרדים, מקבילים, ודורשת תשלום אגרה לגבי כל סעד בנפרד.

תקנות האגרות 1987

57. בשנת 1987 בוטלו תקנות האגרות 1976 והוחלפו בתקנות האגרות 1987.

58. תקנות האגרות 1987, בניגוד לתקנות שקדמו להן, לא דנו כלל בסוגיית "צירוף הסעדים". ההוראות הקודמות, שעסקו בהליך הכולל כמה סעדים, מצטברים או חלופיים, נפקד מקומן בתקנות האגרות 1987. בשולי הדברים נציין, כי תקנות האגרות הוסיפו אגרה חדשה בשם "אגרת פרוטוקול" וכן שינו את שיטת המדרגות ביחס לאגרות וקבעו אגרות בסכומים קבועים.

59. לא זו אף זו, ההתייחסות של התוספת לתקנות האגרות 1987, לעררים ולערעורים שונים (כדוגמת ערעורי מס הכנסה) נעשתה במסגרת התייחסות אחת, כוללת, לכלל הערעורים שאינם על פסק דין של בית משפט שלום. בתוך כך, הוסרה ההוראה הייחודית לערעורי מס הכנסה, שהייתה קבועה בתוספת לתקנות האגרות 1976, שלפיה אגרה בגין ערעורי מס הכנסה, תיגבה לגבי כל שנת מס בנפרד.

תקנות האגרות 2007

60. תקנות האגרות 1987 עמדו בתוקפן עד לשנת 2007 עת בוטלו והוחלפו בתקנות האגרות 2007, שעודן עומדות בתוקפן נכון למועד זה.

61. תקנות האגרות 2007 שבו לעסוק בסוגיית "צירוף הסעדים", אולם הביאו בחיקם שינוי תפיסתי מהותי בהשוואה להוראות המקבילות בתקנות הקודמות. תקנה 2(ב) בתקנות האגרות 2007 היא התקנה היחידה העוסקת בסוגיה, והיא קובעת הוראה כוללת, אחידה, ביחס לכלל המצבים, כדלקמן:

"2.

(א) [...]

(ב) כלל הליך כמה סעדים, תשולם אגרה לפי פרט אחד בלבד מבין הפרטים המפורטים בתוספת לגבי אותו הליך, לפי הסכום הגבוה."

62. עינינו הרואות, כי תקנות האגרות 2007 קובעות בפשטות, כי הליך הכולל כמה סעדים, יהיו אלה סעדים מצטברים או חלופיים, יישא אגרה אחת בלבד לפי הסעד הגבוה.

63. התוספת לתקנות החדשות ממשיכה את קודמתה, ומתייחסת לכלל הערעורים שאינם ערעורים על פסק דין של בית משפט שלום, בשורה אחת, במילים "ערעור אחר או ערר". בכלל זה, כמובן, באים גם ערעורי מס הכנסה.

64. אם כן, הדין כיום הוא כי ריבוי סעדים, בכל הליך משפטי (לרבות ערעורי מס הכנסה), נושא בחובו אגרה אחת בלבד – בהתאם לסכום הגבוה.

תקנות הערעורים בענייני מס הכנסה

65. תקנות הערעורים במתכונתן הנוכחית נחקקו בשנת 1978, תוך ביטול הנוסח ההיסטורי משנת 1941 (על השינויים שנערכו בו עם השנים). תקנות אלה מסדירות את הפרוצדורה הייחודית בהגשת ערעורי מס הכנסה.

66. תקנה 3 לתקנות הערעורים, כנוסחה היום, עוסקת בתשלום אגרה בגין ערעורי מס הכנסה, ומפנה לצורך כך לתקנות האגרות 1987, בקובעה כי "על ערעור לפי תקנות אלה ישולמו האגרות הקבועות לכך בתקנות בית משפט (אגרות), תשמ"ח-1987".

67. יצוין, כי ההפניה לתקנות האגרות 1987 נעשתה במסגרת תיקון לתקנות הערעורים שנערך בשנת 1992. עובר לתיקון זה, הפנה מחוקק המשנה לתקנות האגרות 1976, הן התקנות אשר היו בתוקף במועד חקיקת תקנות הערעורים במתכונתן החדשה (שנת 1978, כאמור לעיל).

68. תקנה 4(ג) לתקנות הערעורים עוסקת בסוגיית "ריבוי הסעדים" בשינויים המתחייבים מעצם העובדה כי בערעורי מס הכנסה עסקינן. בערעורים אלה "ריבוי סעדים" משמע ריבוי שומות. אכן, התקנה מאפשרת לערער על מספר שומות מס במסגרת הליך אחד וקובעת כך:

"הודעת ערעור יכול שתתייחס ליותר משומה אחת לאותו מערער, אולם - כאמור בתקנות האגרות - יראו כל אחת מהשומות שהערעור מתייחס אליהן כאילו הוגש עליה ערעור בנפרד; פרטים לפי תקנת משנה (א) שאינם זהים לכל השומות, יפורטו לגבי כל שומה לחוד."

69. הרישא לתקנה 4(ג) קובעת אפוא כי ניתן בהודעת ערעור בודדת לערער על יותר משומה אחת. ממשיכה התקנה וקובעת, תוך יניקה מהנורמה שנהגה באותה העת (טרם ביטולה) בתקנות האגרות, כי יראו כל אחת מהשומות שהערעור מתייחס עליהן כאילו הוגש עליה ערעור נפרד.

70. יושם לב כי בעת שבה נחקקה תקנה 4(ג) (קרי, בשנת 1978) היו בתוקף תקנות האגרות 1976. כפי שהצגנו בניתוח לעיל, תקנות האגרות בנוסחן משנת 1976 קבעו חד משמעית כי אגרה בגין ערעורי מס הכנסה תיגבה עבור כל שנת מס בנפרד, גם אם הוגש ערעור אחד. זאת, במסגרת התוספת לתקנות האגרות, שהשלימו את האמור בגוף התקנות (שהחריגו את ערעורי מס הכנסה במפורש מתחולת ההוראה הקובעת תשלום אגרה על הסך המצרפי של שווי כלל הסעדים).

71. הוראות אלה שבתקנות האגרות 1976 הן אפוא הבסיס והמקור להוראת תקנה 4(ג) לתקנות הערעורים, שקובעת כי יראו כל אחת מן השומות אליהן מתייחס הערעור, כאילו הוגש עליה ערעור נפרד; התיבות "כאמור בתקנות האגרות" מכוונות אפוא לשתי ההוראות הללו, ומעידות כי מהן נשאבה הנורמה להכא.

72. תקנות האגרות 1987 החליפו וביטלו את תקנות האגרות 1976. רק בשנת 1992 תוקנו תקנות הערעורים באופן שתקנה 3 הפנתה לתקנות האגרות 1987, במקום לתקנות האגרות 1976. כיום תקנה 3 עדיין מפנה לתקנות האגרות 1987 על אף שהן הוחלפו זה מכבר בתקנות האגרות 2007. מחוקק המשנה אינו מקפיד אפוא, להתאים את נוסח תקנות הערעורים לנוסח העדכני של תקנות האגרות.

73. חוסר ההקפדה האמור מוצא ביטוי בשני אופנים לפחות. ראשית, כאמור, תקנה 3 לתקנות הערעורים מפנה עד היום לתקנות האגרות 1987 במקום לתקנות האגרות 2007. מן הסתם בעתיד יתוקן פגם זה, אולם כפי שנראה מייד, **חוק הפרשנות, התשמ"א-1981** (להלן: "חוק הפרשנות") מורה לנו כי חרף הניסוח שלא תוקן יש לקרוא את תקנה 3 כאילו היא מפנה לתקנות האגרות 2007, שהן התקנות העדכניות.

74. ודוק: הוראת סעיף 25 לחוק הפרשנות קובעת מפורשות כי בעת אזכור של חיקוק בחיקוק אחר יש לפנות לנוסח המעודכן של החיקוק המאוזכר:

"25. פירושם של איזכורים

אזכור של חיקוק בחיקוק אחר – כוונתו לחיקוק המאוזכר

כנוסחו בשעה שנזקקים לו, לרבות הוראות שנוספו בו והוראות

שבאו במקומו בחיקוק אחר."

75. הנה כי כן, גם אם לא עדכן מחוקק המשנה מסיבה כלשהיא את תקנות הערעורים, יש לקרוא את תקנה 3 כמפנה לתקנות האגרות 2007 ולא לתקנות האגרות 1987 שבוטלו זה מכבר.

76. אולם חוסר ההקפדה של המחוקק בעדכון תקנות הערעורים מוצא ביטוי גם בכך שתקנה 4(ג) לא תוקנה. תקנה 4(ג) נשענת כאמור לעיל על נורמה היסטורית שנקבעה בתקנות האגרות 1976 אולם כבר בטלה מן העולם. הרי תקנות האגרות 1987, ובוודאי תקנות האגרות 2007, ערכו רפורמה בנושא "ריבוי הסעדים" באופן שכיום, הליך ובו כמה סעדים חייב באגרה אחת, שתיקבע על פי הסעד שקבועה בצידו בתוספת לתקנות, האגרה הגבוהה ביותר. לו היה המחוקק מקפיד לעדכן את תקנות הערעורים, היה בוודאי "מיישר קו" עם הנורמה החדשה ומעדכן את תקנה 4(ג).

77. אכן, לו יעקוב הקורא התמים אחר הנורמה שאליה מפנה תקנה 4(ג) [כאמור בתקנות האגרות"], ויבקש לאתרה בתקנות האגרות העדכניות (כמחוייב בחוק הפרשנות) הוא לא ימצא לה זכר. ההיפך הוא הנכון: הוא ילמד כי הליך מרובה סעדים נושא באגרה אחת בלבד, לפי הסעד שצמודה לו האגרה הגבוהה ביותר.

גם בערעורי מס הכנסה יש לשלם אגרה בודדת לפי תקנות האגרות 2007

78. הנה כי כן, תקנות האגרות החדשות הביאו עמן רוח חדשה בנושא "ריבוי הסעדים". לא יכול להיות חולק אפוא כי אין – וגם לא הייתה כל כוונה – להחיל ביחס לערעורי מס הכנסה נורמה שונה. נישום רשאי לערער על מספר שומות מס המתייחסות לשנים שונות במסגרת ערעור אחד, ולשלם אגרה אחת בלבד.

79. צא ולמד: בעבר, קבעו תקנות האגרות 1976 במפורש כי תשלום אגרה בגין כל שומה ושומה שמערערים עליה במסגרת הערעור. תקנות הערעורים שעוסקות בכל נושא הפרוצדורה בהגשת ערעורי מס הכנסה, עסקו גם בנושא האגרה שיש לשלם בגין ערעורים אלה, אך זאת על דרך ההפניה (בתקנה 3 ובתקנה 4(ג)) לתקנות האגרות, באשר שם מוסדר כל נושא תשלום האגרות, בין היתר ביחס לערעורי מס הכנסה.

80. הרישא לתקנה 4(ג) מאפשרת להגיש ערעור אחד ביחס לכמה שומות מס. המשך ההוראה לא מחדש וגם לא נועד לחדש דבר. כל תפקידו הוא "לשאוב" את הנורמה שנקבעה כבר בתקנות האגרות 1976 ביחס לריבוי סעדים, אל תוך תקנה 4(ג), וזאת על מנת להשלים את הרישא. לאמור: אמנם ניתן להגיש ערעור אחד על כמה שומות מס, אולם, כפי שנקבע בתקנות האגרות 1976, יש לשלם על כל שומה אגרה נפרדת.

81. מצד האמת, אם כן, לא היה כל צורך מהותי בחזרה על הנורמה המתייחסת לריבוי סעדים גם בהמשכה של תקנה 4(ג) לתקנות הערעורים. גם בלא ההפניה, הנורמה הזו הייתה מוחלט ממילא מכח תקנות האגרות – שם כר גידולה, ושם המקום הטבעי לערוך בה שינויים. יש לראות אפוא את הוראת תקנה 4(ג) המתייחסת לריבוי הסעדים כבעלת תפקיד טכני בלבד, שנועד אך להשלים את העיסוק בפרוצדורה ולא לקבוע נורמות שמקום קביעתן הוא בתקנות האגרות.

82. משכך, לאחר שבוטלו תקנות האגרות 1976 והוחלפו בתקנות האגרות 1987 ולאחר מכן בתקנות האגרות 2007 שקבעו נורמה חדשה לחלוטין בנושא ריבוי הסעדים, יש לקרוא את תקנה 4(ג) כמפנה לנורמה החדשה שבתקנות האגרות החדשות, ולא לנורמה שבוטלה מימים ימימה.

83. הנורמה החדשה, כפי שנקבעה מפורשות בתקנות האגרות 2007 היא, כי בהליך הכולל בקשה למספר סעדים **"תשולם אגרה לפי פרט אחד בלבד מבין הפרטים המפורטים בתוספת לגבי אותו הליך, לפי הסכום הגבוה"**.

84. זו הנורמה החלה כיום, גם ביחס לערעורי מס הכנסה. כל שומת מס עליה מבקשים לערער במסגרת ערעור, מהווה למעשה "סעד" נפרד המתבקש במסגרת "ערעור אחר או ערר" (כמופיע בסעיף 17 לתוספת לתקנות האגרות 2007). הואיל ויש לשלם אגרה "לפי פרט אחד בלבד מבין הפרטים המפורטים בתוספת לגבי אותו הליך, לפי הסכום הגבוה", הרי האגרה בעת הגשת ערעור המתייחס למספר שומות, תשולם כאילו מדובר בשומה אחת בלבד.

85. מסקנה זו מתיישבת עם תכלית החקיקה. כפי שעולה מהפרוטוקולים של הדיונים בועדת הכספים של הכנסת, עיקר תכליתן של תקנות האגרות 2007 היא הוזלת האגרות שמשלם האזרח בעת הפנייה לערכאות. כדברי עו"ד לאה רקובר, היועצת המשפטית של בתי המשפט, בדיוני ועדת הכספים שנערכו בתאריך 17.10.2006:

"יש לנו פה מסמך שלם שמפרט. יש בתקנות האלה שורה ארוכה של

הקלות ופטורים מתשלום "אגרה""

- העתק החלק הרלוונטי מפרוטוקול הדיון בועדת הכספים מצ"ב לבקשה זו כנספת ח', ומהווה חלק בלתי נפרד הימנה.

86. בהמשך דבריה מציינת עו"ד רקובר כי התקנות החדשות מקלות עם בעלי הדין ופוטרות מתשלום אגרה בסכום כולל של 12 מליון ש"ח, ומביאה כדוגמא את תקנה 2(ב) לתקנות האגרות 2007 העוסקת באגרה בגין הליך הכולל מספר סעדים. להלן דבריה:

"מה שעשינו לקחנו את תקנות האגרות משנת 1987, עברנו תקנה-

תקנה ובדקנו האם בפסיקה או ביישום התקנות התעוררו קשיים.

בכל מקום שמצאנו שהתעוררו קשיים ויש צורך לתקן את התקנות,

ניסחנו מחדש את התקנה והכנסנו תיקון. בנוסף לזה, חשבנו שיהיה

יותר נכון לאפשר לבית המשפט בהרבה יותר מקרים לעודד את בעלי

הדין, על מנת לייעל את הדיון, לקבל את האגרה בחזרה [...]

ערכתי רשימה של תקנות שמקלות עם בעלי הדין ופוטרות מתשלום אגרה, והגענו לסכום של למעלה מ-12 מיליוני שקלים של אגרות שמוחזרות לבעלי הדין. לעומת סכום של פחות מ-1.5 מיליוני שקלים שייגבה בגין אגרות בעד בקשות.

[...] תיקון נוסף שעשינו עד כה, לפי הנוסח של התקנות, כאשר בעל דין מגיש תביעה, והוא מונה מספר סעדים, הוא אמור לשלם אגרה בעד כל אחד מהסעדים. הכנסנו תיקון שקובע שהאגרה תשולם לפי הסעד הגבוה, בעד סעד אחד בלבד."

87. הליך ערעור אחד המתייחס למספר שומות, דן לרוב בשאלה משפטית זהה, המתייחסת לכלל השומות המוגשות במסגרת אותו ערעור. מענה על שאלה זו בקשר לשומה אחת, מסייע לרוב לפתור את המחלוקת בין פקיד השומה לנישום גם כאשר לשנות המס האחרות.

88. כך למשל, לעיתים מסתכמת המחלוקת בין הנישום לרשויות המס בשאלה אם הוצאה מסויימת מותרת בניכוי או אם הכנסה כלשהי הינה הכנסה פירותית או הונית (דבר אשר גוזר לעיתים שיעורי מס שונים על ההכנסה). במצב זה, פתרון השאלה הנתונה במחלוקת יוביל להתאמה בין ההכנסה החייבת כפי שנחזית בעיני הנישום, להכנסה כפי שנחזית בעיני רשויות המס, וזאת ביחס לכל אחת מהשנים שבהם נתעוררה השאלה המשפטית הנ"ל.

89. לכן, דיון בכלל השומות נשוא הערעור, כמכלול, אינו מצריך זמן שיפוטי רב באופן ניכר, מאשר הדיון בשומת מס בודדת, וממילא אין הצדקה לגבות אגרה בסכום כפול. כידוע, אגרה נגבית בסופו של דבר בתמורה לשירות.¹¹ בערעור הכולל מספר שומות בעלות שאלה משפטית משותפת, אין על פי רוב בזבוז זמן שיפוטי נוסף, ה"שירות" המוענק על ידי בית המשפט במסגרת ההליך, דומה אם לא זהה ל"שירות" שהיה מתקבל לו כלל הערעור שומה אחת בלבד.

¹¹ ראו למשל א. ויתקון וי. נאמן, דיני מסים (מהדורה רביעית, 1969), עמ' 6-7: "העדר תמורה ישירה הוא לא רק מסימניו של המס כמשמעו הצרוף, הוא מצוי גם בתשלומי החובה הנקראים "אגרה" (fee) והמשתלמים עקב שירות מסויים, למשל, הוצאת תעודת לידה, מתן רשיון או ניהול משפט. אמת הדבר, יש כאן קשר סיבתי בין התשלום ובין השירות שאלמלא מתן השירות לא היית משלם את האגרה ואלמלא התשלום לא היית מקבל את השירות. ואף על פי כן, גם הקשר הסיבתי ההדוק בין השירות ובין התשלום אינו עושה את האגרה ל"תמורה" במשמעותה המסחרית של המלה. אין התשלום חייב להיות מתאים לערך השירות. בזה נבדלת "אגרה" מ"מחיר", עליו ידובר למטה. שיעור האגרה וערך השירות אינם תלויים זה בזה [...] בסופו של דבר, נראה שהאגרה נבדלת מהמס בזה שהיא משתלמת בקשר לשירות מסויים, אך לא בזה שהחייב בה ניתן לגמרי ברצונו החופשי של האזרח".

90. זו אפוא תכלית הרפורמה שערכו תקנות האגרות 2007 בנושא "ריבוי הסעדים". גם אם בהליך משפטי מבוקשים כמה סעדים, תשולם אגרה אחת בלבד. יש להחיל תוצאה זו גם ביחס לערעור מס הכנסה. מדובר בהליך משפטי ככל ההליכים המשפטיים האחרים. לכן, גם לגביו, חלות תקנות האגרות 2007. לו ייטען, כי ביחס לערעורי מס הכנסה יש לשלם אגרה בגין כל שומה ושומה במסגרת ערעור המס, נמצאנו מפרים את תכלית החקיקה (הפחתת נטל האגרות), ואף מפלים לרעה את אוכלוסיית הנישומים ביחס ליתר אוכלוסיית הפונים לקבלת סעד משפטי בבתי המשפט בישראל.
91. הוראת תקנה 4(ג) לתקנות הערעורים שקובעת, תוך הפניה לתקנות האגרות ההיסטוריות, כי יש לשלם אגרה בגין כל שומה בנפרד, נותרה על כנה שלא באופן מכוון. נוכחותה בתקנות כיום היא פגם חקיקתי שיש לתקנו, ממש כשם שיש לתקן את תקנה 3 שעדיין מפנה לתקנות האגרות 1987, שעה שאלה בוטלו והוחלפו מזמן על ידי תקנות האגרות 2007.
92. אכן, מיום תחילת תקנות 2007 ועד ליום 7.9.09 שולמה אגרה אחת בלבד בפתיחת ערעור מס שכלל כמה שומות (או שנות מס). החל מיום זה ואילך, ככל הנראה נוכח הוראה פנימית חדשה של הנהלת בתי המשפט, שונתה המדיניות ונדרשה אגרה בגין כל שומה ושומה.
- העתק הוראת העבודה בנושא גביית אגרה בתיקי ערעורי מס הכנסה ומע"מ מצ"ב לבקשה זו כנספח ט', ומהווה חלק בלתי נפרד הימנה.
93. לא ברור מה ראתה הנהלת בתי המשפט לחרוג ממנהגה, ולדרוש החל מיום 7.9.09 אגרות כפולות בפתיחת ערעורי מס. החריגה ממנהג זה סותרת את תקנות האגרות 2007.
94. כיום, כשתקנות האגרות 2007 בתוקף (והן בניגוד לתקנות האגרות 1987 קובעות מפורשות כי תוטל רק אגרה אחת בכל המקרים), החלה הנהלת בתי המשפט לדרוש לפתע תשלום אגרה בגין כל שומה עליה נסוב הערעור.
95. בהוראת העבודה בנושא גביית אגרה בתיקי ערעורי מס הכנסה ומע"מ (נספח ט' לבקשה זו), אשר עליה חתומה הגב' מלכה צדקיהו, עורכת דין מחטיבת התפעול ומזכירויות, אין כל הסבר או נימוק לסטייה מן הנוהג (והדין) בגביית האגרה. יתרה מכך, במסגרת ההנחיה למערכת נט המשפט, נכתב בהוראת העבודה הנ"ל כי נדרש לבצע **חישוב ידני** של סכום האגרה בהכפלה במספר שנות המס, ומצורפת הערה לפיה "דרך חישוב זו כמפורט לעיל הינה זמנית עד לעדכון התוכנה".

96. מערכת נט המשפט הינה מערכת חדשה אשר רק לאחרונה נכנסה לשימוש של בתי המשפט. הצורך בחישוב ידני בעניין זה, מעיד על כך כי המערכת הממוחשבת כלל אינה ערוכה לביצוע חישוב אגרה מעין זה, היות וחישוב זה מנוגד, ככל הנראה, לאפיון התוכנה, אשר נעשה בעבר בהתבסס על הדין על פי תקנות האגרות 2007.

97. חיזוקין לאמור לעיל, לפיו המצב החוקי הינו כי גם בערעורי מס הכנסה יש לשלם אגרה בודדת לפי תקנות האגרות 2007 ניתן אף למצוא בתשובת הלשכה המשפטית של הנהלת ביהמ"ש לב"כ המבקש בנוגע להוראת עבודה מספר 57/09 – גביית אגרה בתיקי ערעור מס הכנסה ומע"מ הנ"ל (מסומנת כנספח ט' לבקשה זו):

"הגם שלעת הזו תקנות האגרות התשס"ז אינן כוללות במפורש

הוראות בדבר תשלום בגין ערעורי מס, ולשיטת משרדנו נכון לשקול

ואף ליזום תיקון של התקנות, הרי שאין המצב המשפטי דהיום בא

לגרוע מהסדר ספציפי קיים אלא לחדדו, כמוסבר לעיל."

98. אף באי כח המבקש, אשר פועלים כעניין שבשגרה אל מול בתי המשפט והמגישים ערעורי מס הכנסה, הורגלו מאז שנת 2007 להגיש ערעורי מס בגין מספר שנים ולשלם בעדם אגרה אחת בלבד והופתעו משינוי החזית של הנהלת בתי המשפט.

99. למותר לציין כי גביית אגרה בסכום השווה למכפלת מספר השומות עליהן מערערים בערעור בסכום אגרת פתיחת הליך, מהווה גם הכבדה משמעותית מאד בנטל האגרה. הכבדה זו עלולה לגרום לחסימת הגישה לערכאות. הדבר נכון שבעתיים נוכח העובדה שתיקי מס הכנסה נבחרים לטיפול פרטני; כמעט ב-100% מהמקרים מדובר בכמה שנות מס הנידונות באותו צו אשר הוצא על ידי פקיד השומה.

100. המסקנה היא אחת: גביית אגרה בגין כל שומה ושומה עליה נסוב הערעור, נוגדת את לשון החוק, את תכליתו, ואת הנוהג מימים ימימה. בגין כל ערעור מס יש לגבות אגרה פעם אחת בלבד, גם אם הוא כולל כמה שומות. זאת, בדומה לכל ערעור או הליך אחר הנפתח בבית המשפט בישראל.

ה. עילה

101. המבקש יטען, כי בהתאם למעשיו אשר פורטו לעיל, המשיבה היא האחראית לנוזקו, כפי שיורחב להלן.

102. מכל האמור לעיל עולה בבירור, כי האגרות שגבתה המשיבה מהמבקש ומיתר חברי הקבוצה בגין פתיחת הליכי ערעור מס הכנסה, הכוללים ערעור על כמה שומות, נגבו שלא כדין, וללא אסמכתא חוקית.

103. בהתנהגותה זו גבתה המשיבה מהמבקש ומכלל חברי הקבוצה אגרות לא חוקיות, המסתכמות בסכומי כסף נכבדים ובלתי מבוטלים. בכך, התעשרה המשיבה שלא כדין, ולפיכך עליה להשיב לתובע ולחברי הקבוצה התעשרות זו, בין השאר, נוכח הוראות סעיף 1(א) לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979 (להלן: "חוק עשיית עושר") הקובע כך:

"מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן: "הזוכה") שבאו לו מאדם אחר (להלן: "המזכה"), חייב להשיב למזכה את הזכייה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה".

104. בסעיף 6(ב) לחוק עשיית עושר נקבע:

"חוק זה יחול על המדינה".

ו. התקופה אליה מתייחסת התובענה

105. התובענה שבכותרת מתייחסת לתקופה המתחילה ביום 7.9.2009 ולכל התקופה לאחר הגשתה.

ז. הקבוצה המיוצגת המוצעת

106. הקבוצה המיוצגת על-ידי המבקש לעניין הינה כל מי ששילם בתקופה הרלבנטית, קרי אחרי יום 7.9.2009 אגרת בית משפט בגין ערעור מס הכנסה אשר התייחס ליותר משנת מס אחת ונדרש לשלם אגרת בית משפט בסכום העולה על הסכום הנדרש בגין ערעור על שנת מס אחת (להלן: "הקבוצה").

ח. הנזק

107. כתוצאה ממעשיה של המשיבה, סבל המבקש, וכן כל אחד מחברי הקבוצה, נזק ממון.

108. נזק הממון אשר נגרם לכל אחד מחברי הקבוצה, כולל המבקש, בתקופה הרלבנטית, הינו תוצאה של גביית אגרות על-ידי המשיבה בניגוד לדין.

109. נזק הממון הישיר שנגרם לתובע בגין גביית האגרות שלא כדין זה הינו בסך $829 + 805 = 1634$ ש"ח לפי ערך יום התשלום.

ט. סעדים

110. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן לתובע ולכל אחד מחברי הקבוצה סעדים שונים שפורטו בכתב התביעה שבכותרת, ובין השאר:

110.1. צו המצהיר כי תשלום אגרת בית משפט בגין שנות המס הנוספות בערעור כמתואר לעיל, נעשה שלא כדין.

110.2. צו האוסר על המשיבה להוסיף ולגבות אגרת בית משפט בגין שנות המס הנוספות בערעור כמתואר לעיל, בגין הליך שכולל מעיקרו מספר סעדים.

110.3. צו המחייב את המשיבה לשלם לכל אחד מחברי הקבוצה פיצוי בגין הנזק שנגרם להם, דהיינו בגובה כל סכומי האגרות שנגבו מהם שלא כדין כפי שפורט לעיל במהלך תקופת התובענה, כשהם נושאים ריבית חוקית, כאמור בסעיף 2 לחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א - 1961, או כשהם צמודים ונושאים ריבית חוקית כאמור בסעיף 3א' לחוק הנ"ל, לפי הגבוה מביניהם.

110.4. וכן סעדים נוספים לעניין מתן חשבונות, תשלום חלק מהפיצוי לתובע ותשלום שכר טרחת עורך דין.

י. סמכות מקומית ועניינית

111. בהתאם לקבוע בסעיף 5(ב)(2) לחוק החדש, תובענה ייצוגית נגד המדינה יש להגיש בבית המשפט לעניינים מנהליים.

112. לאור האמור לעיל, ולאור זהות המשיבה, המקנה לתובעים את האפשרות להגיש את תביעתם בכל מקום בארץ¹², מוקנית לבית המשפט הנכבד סמכות מקומית ועניינית לדון בתובענה.

¹² ע"א 775/75 צ'רקלביץ נ' אלנבולסי, פ"ד (3) 102.

יא. הנימוקים המצדיקים אישור ניהול התובענה כתובענה ייצוגית

113. בד בבד עם הגשת בקשה זו, מגיש המבקש לבית המשפט הנכבד את התובענה שבכותרת. כפי שיפורט להלן, הן התובענה שבכותרת והן בקשה זו, מוגשות מכוח חוק תובענות ייצוגיות, בהתאם לקבוע בסעיף 11 לתוספת השניה לחוק זה:

"11. תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס,

אגרה או תשלום חובה אחר."

114. ביום 12.3.2006 נכנס לתוקף חוק תובענות ייצוגיות, אשר חל על בקשה זו. זאת הן מכוח סעיף 45 לחוק כאמור לעיל, הקובע את תחולתו לאלתר (לרבות על תובענה ייצוגית ובקשה לאישור תובענה ייצוגית התלויות ועומדות ביום כניסתו לתוקף), והן מכוח סעיף 29 לחוק אשר קובע, כי **"חוק זה יחול על המדינה"**.

115. החוק נפתח עם הגדרת מטרתו בסעיף 1 לחוק. בחירת הניסוח של סעיף המטרה, כפי שמובא להלן, מדברת בעד עצמה, ומעידה על הכרת המחוקק בחשיבותה של התובענה הייצוגית, הן מבחינתו של היחיד אשר ככזה מתקשה לעיתים לקבל את יומו בבית המשפט, והן מבחינת הציבור כולו, שכן אלמנט ההרתעה הנלווה לתובענה הייצוגית, יביא לאכיפת דין יעילה יותר.

"1. מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול

של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות, ובכך

לקדם בפרט את אלה:

(1) מימוש זכות הגישה לבית המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסיה

המתקשים לפנות לבית המשפט כיחידים;

(2) אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו;

(3) מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין;

(4) ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות."

116. מסעיף המטרה ניתן גם ללמוד על כוונתו הברורה של המחוקק להרחיב את השימוש בכלי המשפטי של תובענה ייצוגית. ניתן למצוא ביטוי לכוונה זו גם בתוספת השניה לחוק, אשר מרחיבה את העילות בגינן ניתן להגיש תובענה ייצוגית, והמבטלת הלכה למעשה את העילות המצומצמות יותר, אשר היו קיימות עובר לחקיקת החוק, בחיקוקים ספציפיים.

117. הכרתו של המחוקק בתובענה הייצוגית ככלי משפטי חיוני לציבור ולפרט, הביאה אותו לחוקק את החוק החדש, ולחולל שינוי נורמטיבי בעולם התובענות הייצוגיות. תפיסה זו של המחוקק מקבלת ביטוי ברור בחוק תובענות ייצוגיות, למן סעיף המטרה הנ"ל, עובר בסעיף 3 המרחיב את העילות בגינן ניתן להגיש תובענה ייצוגית כאמור, וכלה בסעיף 7, המעניק פתרון מעשי במקרה בו מוגשות שתי תובענות באותו העניין, והכל תוך התחשבות בטובת הקבוצה ואינטרסיה.

118. נציג להלן את הוראות החוק והפרמטרים הקבועים בו לאישור תובענה כייצוגית. סקירה זו תראה, כי התביעה שבכותרת, אשר במסגרתה מוגשת בקשה זו, עומדת בדרישות החוק

לאישור תובענה כייצוגית.

119. סעיף 3(א) לחוק קובע, כי תובענה ייצוגית לא תוגש אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה לחוק, או בעניין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית. כאמור לעיל, עילת התובענה דנן, נכנסת בגדרו של סעיף 11 לתוספת השניה לחוק:

"11. תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס, אגרה או תשלום חובה אחר."

120. כמפורט לעיל, גבתה המשיבה אגרה בניגוד לדין, וכתוצאה מכך התעשרה שלא כדין. כך המשיבה הינה בבחינת מי שגבתה סכומים "שלא כדין כמס, אגרה או תשלום חובה אחר", ומכאן שעניינינו עונה על ההגדרה המנויה בסעיף 11 לתוספת השניה לחוק, ועומד בתנאי הקבוע בסעיף 3 הנ"ל.

121. סעיף 4(א) לחוק מפרט את הרשאים להגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית, ובין היתר קובע, כי:

"4. (א) אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן:

(1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה;"

122. העובדות המשמשות יסוד לתובענה כפי שפורטו לעיל, ברורות ואינן שנויות במחלוקת כלל. הן משותפות לכלל חברי הקבוצה, מאחר והעובדות היוצרות עילות אלה, מתייחסות כולן למשיבה ולמעשיה, ואין ביסודות העילות כל מאפיין אישי.

123. הוא הדין בשאלות המשפטיות, אשר עשויות להתעורר בתיק זה, כולן נוגעות למשיבה, למעשיה ומחדליה, וככאלה הן אינן נושאות כל מאפיין אישי ייחודי לאחד מחברי הקבוצה והן משותפות לכל חברי הקבוצה.

124. מכל האמור לעיל עולה, כי כל השאלות המהותיות, הן של עובדה והן של משפט, הן משותפות לכל חברי הקבוצה ללא יוצא מן הכלל.

125. כמו כן, עונה המבקש על ההגדרה הקבועה ברישא סעיף 4 לעיל, שכן המבקש (התובע) נמנה עם הקבוצה, באשר הוא נפגע ישירות ממעשיה ומחדליה של המשיבה (הנתבעת), ולפיכך, הינו בעל עילה בתביעה שבכותרת.

126. פירוט המעשים ו/או המחדלים של המשיבה בבקשה זו, כמו גם בכתב התביעה שבכותרת, והשלכותיהם על המבקש עונה על הקבוע בסעיף 4(ב) לחוק:

"(ב) לענין סעיף זה, כאשר אחד מיסודות העילה הוא נזק –

(1) בבקשה לאישור שהוגשה בידי אדם כאמור בסעיף קטן (א)(1) – די בכך שהמבקש יראה כי לכאורה נגרם לו נזק;"

127. לא זאת אף זאת, בתמיכת פירוט הנזק בתובענה שבכותרת ובבקשה זו במסמכים רלבנטיים, הצליח המבקש להראות אף מעבר לרף ה"לכאורה", כי נגרם לו נזק כתוצאה מהתנהגות המשיבה.

128. לאור האמור בסעיף הנוגע לסכום הנזק, ניתן לקבוע, כי גם שאלת כימות הנזק הספציפי, שנגרם למבקש ולכל מעוניין מהקבוצה, הינו סכום קצוב ואחיד שניתן להגיע אליו בדרך אריתמטית פשוטה, כמפורט לעיל. לפיכך לא יקשה על בית המשפט להכריע וליתן למבקש ולכל מעוניין את הפיצוי או ההשבה המדויקים על פי נוסחה אריתמטית, שתקבע מראש על ידי בית המשפט.

129. על-פי סעיף 3(ב) לחוק, הגשת תובענה ייצוגית טעונה אישור של בית המשפט, כאשר סעיף 8(א) לחוק, קובע את הפרמטרים אשר בהתקייםם רשאי בית המשפט לאשר תובענה ייצוגית כאמור. וזוהי לשון הסעיף:

8. (א) בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

(1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;

(2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין;

(3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;

(4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב.

130. במידה ובית המשפט הנכבד ימצא כי נתמלאו כל ארבעת התנאים הנ"ל, רשאי הוא לקבוע כי התובענה אשר הונחה על שולחנו אכן ראויה להתברר כתובענה ייצוגית, ויפתח את שערי היכל התובענות הייצוגיות, לצורך המשך בירורה.

131. בשלב בו אנו מצויים כעת, הוא שלב אישור התובענה כייצוגית, כל אשר צריך לעמוד לנגד עינינו הוא שאלת עמידתה או אי עמידתה של התובענה הנטענת להיות ייצוגית, בארבעת תנאי סעיף 8(א). הא ותו לא. להלן נראה, כי התובענה דנן עומדת בתנאי סעיף 8(א) לחוק. מחמת חשיבותו של התנאי המצוי בסעיף 8(א)(1), בעניין נטל הוכחת עילות התובענה בשלב אישורה כתובענה ייצוגית, נדון בו בסעיף נפרד מייד לאחר דיוננו בשאר הסעיפים.

132. **הכרחיות התובענה הייצוגית** - בשל הסכום הנמוך יחסית של תביעתו האישית של המבקש ושל כל מעוניין בנפרד, ובשל המספר הרב של התובעים הפוטנציאליים, ברור כי תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין. ניתן לראות בעליל, כי לתובע הבודד אין זה כלכלי להגיש תביעה כ"ל לבדו, וכי לא ייעשה כן. במקרה זה ברור אפוא, כי תובענה ייצוגית היא הדרך היחידה להוציא את הצדק לאור, ולפצות את המעוניינים על הנזק שנגרם להם כתוצאה מהתנהגותה של המשיבה (הנהלת בתי המשפט).

133. **תום לב** - התובענה מוגשת על ידי הנפגע הישיר ממעשיה ו/או ממחדליה של המשיבה, קרי מי ששילם אגרה כפולה בגין פתיחת הליך ערעור מס הכנסה הכולל ערעור על מספר שומות, כמפורט בבקשה זו, ונפגע ישירות מהתנהגותה של הרשות. מטרתו היחידה של המבקש הינה פיצוי בגין הנזק שנגרם לו ולכלל ציבור אשר משלמים את האגרה הכפולה וזו כתוצאה מגבייה שלא כדין של האגרה, שפורטה בהרחבה לעיל.

134. **המבקש (התובע) מייצג ומנהל בדרך הולמת את ענייני הקבוצה** – כאמור לעיל, המבקש מנה עם הקבוצה, הוא נפגע ישירות מהתנהגות המשיבה, ולכן ניתן לומר בפה מלא, כי "קיים יסוד סביר להניח" (בלשון החוק), ואף מעבר לכך, שהמבקש הינו הגורם שייצג וינהל את ענייני כלל חברי הקבוצה בצורה הטובה ביותר ובדרך הולמת.

135. **סעיף 8(א)(1) לחוק- נטל הוכחת עילות התביעה בשלב הבקשה לאישור התובענה כייצוגית**

135.1. חשוב לציין, כי כל תכליתו של הדיון בשאלת נטל הראיה, בשלב זה של אישור התובענה כתובענה ייצוגית, הינה לסייע לבית המשפט באומדן סיכוייה של התביעה להתברר בסופו של יום לטובת הקבוצה, כנדרש בסעיף 8(א)(1) לחוק.

135.2. במידה ויעלה בידנינו לשכנע את בית המשפט הנכבד, כי קיים סיכוי סביר שהתובענה תתברר בסופו של יום לטובת המבקש, תיסלל, כמעט במלואה, הדרך לאישור התובענה כתובענה ייצוגית. שכן, התובענה עומדת אף ביתר תנאי סעיף 8(א), כפי שפורט לעיל.

135.3. על כן, נבקש להראות כי קיימת אפשרות סבירה שהשאלות המהותיות (העובדתיות והמשפטיות), כפי שהוצגו בהרחבה לאורך בקשה זו, יוכרעו בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה, כנדרש בסעיף 8(א)(1) הנ"ל.

135.4. ראשית יש לדעת, מהו נטל השכנוע המונח על כתפי התובע בתביעה ייצוגית, לשכנע את בית המשפט הדין בענייניו כי תביעתו עומדת בתנאי סעיף 8(א)(1)?

135.5. לשון הסעיף נוקטת במילים: "ויש אפשרות סבירה". כבר מלשון הסעיף ברי, כי אין התובע צריך להוכיח בוודאות את טענותיו העובדתיות והמשפטיות, אלא ברמת שכנוע פחותה בהרבה מזו.

135.6. יפים לעניין זה דבריה של כב' השופטת ט' שטרסברג – כהן, בע"א 2967/95 **מגן וקשת נ' טמפו תעשיות בע"מ**, פ"ד נא(2) 312, המתייחסים לסעיף 54 ב' לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, אשר כלל גם הוא את הביטוי "**אפשרות סבירה**" לעניין הוכחת סיכויי התביעה. בנסותה לקבוע נוסחה ראויה למידת ההוכחה הנדרשת בשלב אישור התובענה כייצוגית מתוך סקירת הפסיקה הקיימת, מסכמת כב' השופטת וקובעת:

"עוד עולה מאותם פסקי דין כי בשאלת מידת ההוכחה, לא מסתמנת בהם תשובה אחידה. יש מי שסובר כי על התובע לשכנע את בית המשפט בקיומם של 'סיכויים טובים להצליח בתובענה'; אחרים דרשו 'סיכויים סבירים'; ואחרים, 'מידת שכנוע גדולה מזו הדרושה למבקש סעד לצו ארעי'."

כב' השופטת שטרסברג-כהן מוסיפה באותו פסק דין, כי:

"אין להעמיד דרישות מחמירות מדי, לענין מידת השכנוע, משום שאלה עלולות להטיל על הצדדים ועל בית המשפט עומס יתר בבירור הנושא המקדמי, דבר העלול לגרום להתמשכות המשפט, לכפילות בהתדיינות ולרפיון ידים של תובעים ייצוגיים פוטנציאליים. את כל אלה יש למנוע על ידי קריטריון מאוזן בנושא נטל ומידת ההוכחה הנדרשים מהתובע הייצוגי, שמצד אחד שלא יפטור אותו מחובת שכנוע ומצד שני לא יטיל עליו נטל כבד מדי."

135.7. ניתן ללמוד מעיקרון כללי זה, אותו התווה בית המשפט העליון, ואשר בהמשך מצא את ביטויו בחוק תובענות ייצוגיות, כי אין להחמיר יתר על המידה עם התובע בשלב אישור תביעתו כייצוגית. אלא, על מידת ההוכחה להיות כזו שמחד, לא תפתור את התובע כליל בשלב מקדמי זה, מהוכחת טענותיו (אשר כזכור עוד תדרושנה הוכחה משמעותית בהמשך הדרך), ומאידך, לא תטיל עליו נטל כבד מדי עד כדי רפיון ידיו, שכן בזאת נמצאנו מסכלים את כוונת המחוקק.

135.8. ההיגיון בעקרון זה הינו רב, שכן על ידי שימוש בעקרון זה, מונחה בית המשפט שלא לגדוע באיבו כל ניסיון לעשות שימוש בכלי האכיפה הפרטית היעיל ביותר, הוא התובענה הייצוגית. בייחוד נכון הדבר בתביעות ייצוגיות המוגשות בגין התנהגות לא חוקית של בעלי הכוח במשק, שכן הינן הכלי היעיל ביותר לאכוף על המונופולים או על בעלי הממון, את הדרישה לאי ניצול כוחם לרעה. האמור נכון אף ביתר שאת בתובענה דנן שעוסקת בהתנהגותה של הנהלת בתי המשפט, שהינה רשות ציבורית.

135.9. העמדת דרישות סף מחמירות מדי בשלב מוקדם כל כך של הליך בירור התובענה, תסכל את מגמתו של המחוקק, המאפשרת שימוש נרחב יותר במכשיר התובענה הייצוגית, ואשר באה לידי ביטוי כאמור בחוק תובענות ייצוגיות שהתקבל זה לא מכבר. על פי מגמתו זו של המחוקק, כאמור, יש להקנות לציבור מכשיר פרטי, בעל משמעות אכיפה אמיתית ורצינית על מנת למגר את תופעת הניצול הציני מצידם של בעלי הכוח והממון, לרבות הרשות.

135.10. בבואנו ליישם את העיקרון דלעיל בענייננו, דומה כי אין צורך בהחלה קיצונית שלו כלל וכלל. זאת מן הסיבה, כי כפי ששזור לאורך כל הבקשה הנ"ל, הטענות העובדתיות והמשפטיות שבענייננו מבוססות אף מעבר לנדרש בשלב זה, ומנוסחות באופן ברור ונהיר.

135.11. וזאת יש להדגיש, כי גם אם נחיל את מבחני הפסיקה השונים, שכאמור הינם בלתי אחידים, ונבחן לאורם את מידת הוכחת הטענות העובדתיות והמשפטיות בתובענה דנן, נמצא כי התובע (המבקש) הרים את נטל השכנוע אף לפי מבחנים אלה. זאת נעשה לאור העיקרון הכללי שהוצג לעיל, בדבר אי הכבדת נטל השכנוע בשלב מקדמי זה של אישור התובענה הייצוגית.

135.12. לא זאת אף זאת, מדובר במקרה דנן בעובדות ברורות המדברות בעד עצמן; המשיבה גבתה אגרה בניגוד לדין.

135.13. לאור מוצקותן של הטענות המשפטיות והעובדתיות אותן הביא המבקש בבקשתו זו, כמו גם בתובענה שבכותרת, דומה כי אין כל ספק בכך שהורס נטל השכנוע הנדרש, אף לפי מבחני הפסיקה, ואף מעבר לכך. מידת ההוכחה בה הוכחו טענותיו של המבקש בתובענה שהגיש, ומידת חוזק טענותיו המשפטיות מצביעות, אפוא, על סיכוייה הטובים של התובענה, להתברר בסוף התהליך לטובת המבקש והקבוצה המיוצגת על ידו.

136. נוכח כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לאשר כי התובענה בתיק שבכותרת תתברר בדרך של תובענה ייצוגית, בהתאם להוראות חוק תובענות ייצוגיות.

137. מן הדין ומן הצדק להיענות לבקשה.

רחלי גוז-לביא, עו"ד (רו"ח)
רחלי גוז-לביא

דורון לוי, עו"ד

עמית, פולק, מטלון ושות'
ב"כ המבקש

מיכל סולומון-בנד, עו"ד

זיו שרון ושות'
ב"כ המבקש

זיו שרון, עו"ד